

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 64/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kaunisvaaran ja Hannukaisen kaivosten yhteisvaikutusten selvittämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Hassin /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 64/2018 vp:

Miten hallitus aikoo taata, että Hannukaisen kaivoksen lupaprosessissa otetaan huomioon ruotsalaisen Kaunisvaaran kaivoksen päästöt, jotta arvokkaat Tornion-Muonionjoen kalakannat eivät vaarannu,

aikooko hallitus ryhtyä yhteistyössä Ruotsin viranomaisten kanssa toimiin kaivosten yhteisvaikutusten selvittämiseksi ja

millaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että Tornion-Muonionjoen vedenlaatu ja kalakannat pystytään tulevaisuudessa turvaamaan mahdollisen kaivostoiminnan vaikutuksilta ja että esimerkiksi ksantaattipäästöt eivät vahingoita vaelluskalakantoja?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vesilakiin (587/2011) ja ympäristönsuojelulakiin (527/2014) perustuen valtion lupaviranomaisen, eli aluehallintovirasto, käsittelee ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen. Hallitus ei voi puuttua yksittäisen lupaharkinnan sisältöön. Aluehallintovirasto tutkii, täyttyvätkö luvan myöntämisen edellytykset ja asettaa tarvittavat lupamääräykset. Vesilain mukainen lupa-asia ratkaistaan yleisimmin arvioimalla hankkeen hyötyjä siitä aiheutuvia haittoja vastaan. Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa muun muassa merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka yleiseltä kannalta tärkeän käyttömahdollisuuden, kuten kalastuksen, vaarantumista. Ympäristöluvan myöntämisedellytysten täyttymistä harkittaessa tarkastellaan lupahakemuksen kohteena olevan hankkeen yhteisvaikutuksia muiden saman vaikutusalueen toimintojen kanssa. Luvan myöntämisen jälkeen valvontaviranomainen valvoo toimintaa, jotta varmistetaan lupamääräysten noudattaminen ja luvanmyöntämisedellytysten täytyminen edelleen. Suomen kansainvälisten sitoumusten nojalla hankkeista aiheutuvat ympäristövaikutukset toisessa valtiossa otetaan huomioon kuten vastaava vaikutus Suomessa.

Hankkeisiin, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (252/2017) mukaista arviointimenettelyä (YVA-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 64/2018 vp

menettely), joka perustuu EU-lainsäädäntöön. Kumminkin kyseessä olevat kaivoshankkeet on käsitelty kansallisen lainsäädännön mukaisissa YVA-menettelyissä. YVA-menettely koostuu ympäristövaikutusten arviointiohjelman laatimisesta, yhteysviranomaisen lausunnosta sekä näiden asiakirjojen perusteella laadittavasta arviointiselostuksesta, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista sekä yhtenäinen arvio niiden ympäristövaikutuksista. Sekä arviointiohjelmasta että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja järjestetään kuulemiset. Yhteysviranomaisen tarkistaa arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun sekä laatii perustellun päätelmänsä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on sisällytettävä lupahakemukseen, ja lupaviranomaisen on otettava asiakirjat huomioon arvioidessaan luvan myöntämisedellytysten täyttymistä.

Jos hankkeella on todennäköisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia valtion rajojen yli, noudatetaan YVA-menettelyssä valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn yleis-sopimuksen, Espoon sopimuksen (SopS 67/1997), mukaista menettelyä. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluvista hankkeista on ilmoitettava vaikutusten kohteena oleville sopimuspuolille ja varattava osallistumismahdollisuudet kohdeosapuolen viranomaisille ja kansalaisille YVA-menettelyn eri vaiheissa. YVA-menettelyn jälkeen järjestetään valtioiden välinen neuvottelu hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista sekä toimista tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi sekä tarvittavista yhteistyömuodoista. Ympäristöministeriö huolehtii Suomessa Espoon sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta. Kummankin nyt kyseessä olevan kaivoshankkeen osalta on arvioitu, että niillä on mahdollisesti rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, minkä vuoksi niitä koskevilla YVA-menettelyissä on sovellettu Espoon sopimusta.

Espoon sopimuksen lisäksi hankkeeseen, joka voi aiheuttaa rajan ylittäviä vaikutuksia vesien tilaan tai käyttöön Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen (SopS 91/2010) soveltamisalueella, sovelletaan rajajokisopimuksen säännöksiä. Rajajokisopimuksella on perustettu valtioiden välinen yhteistyöelin, Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio. Aiemmasta vuoden 1971 rajajokisopimuksella määrätystä poiketen rajajokikomissio ei nykyään toimi sopimusalueella lupaviranomaisena eikä rajajokisopimuksella määrätä lupien myöntämisen edellytyksistä. Rajajokikomissio kehittää rajavesistöyhteistyötä esimerkiksi antamalla lausuntoja rajan ylittäviä vaikutuksia mahdollisesti aiheuttavista hankkeista koskevista lupa-asioista, käyttämällä muutoksenhakuoikeutta kyseisissä asioissa ja seuraamalla yleisesti lupakäytäntöä. Lupa-asioissa sovellettava lainsäädäntö ja lupaviranomaiset määräytyvät sopimusosapuolten kansallisen oikeusjärjestyksen perusteella

Rajajokisopimuksen mukaisesti sopimusosapuolet määräävät osaltaan valvontaviranomaisen, joka valvoo yleistä etua rajan ylittäviä vaikutuksia aiheuttavista hankkeista koskevilla asioissa, sekä luvitus- että valvontaprosesseissa. Rajajokisopimuksen mukaisesti toisen sopimuspuolen kansalaisille ja viranomaisille tunnustetaan lupaprosesseissa samat oikeudet, kuin asianosaisille toiminnan sijaintimaissa. Lupa-asioista tiedottaminen, hakemusasiakirjojen nähtävillä pitäminen sekä kuuleminen ja asianosaisten osallistumismahdollisuudet järjestetään kummankin sopimuspuolen puolella viranomaisten yhteistyönä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 64/2018 vp

Ruotsin ympäristöviranomainen toimitti ympäristöministeriölle ilmoituksen Kaunisvaaran kaivoshankkeen YVA-menettelyn alkamisesta vuonna 2009. Kaivoshankkeen YVA-menettely toteutettiin Espoon sopimuksen mukaisesti siten, että Suomen viranomaisille ja kansalaisille varattiin osallistumismahdollisuudet. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio myönsi lupaviranomaisena ympäristöluvan vuonna 2010 vanhan rajajokisopimuksen nojalla. Tällä hetkellä Kaunisvaaran kaivoksen osalta ei ole käynnissä sellaista uutta lupaprosessia, jossa Espoon sopimuksen tai rajajokisopimuksen mukaiset menettelyt tulisivat sovellettaviksi.

Hannukaisen kaivoshankkeeseen on tehty YVA-menettely vuosina 2012—2014. Kaivoshankkeesta on ilmoitettu Ruotsin viranomaisille Espoon sopimuksen mukaisesti. Suomen ja Ruotsin viranomaisille ja kansalaisille sekä rajajokikomissiolle varattiin osallistumismahdollisuudet kaivoshanketta koskevaan YVA-ohjelmaan ja menettelyssä tuotettuun arviointiselostukseen. Lapin ELY-keskus antoi yhteysviranomaisen lausunnon YVA-menettelystä ja laaditusta YVA-selostuksesta tammikuussa 2014. Tällä hetkellä Hannukaisen lupa-asia on vireillä aluehallintovirastossa. Asian käsittelyn yhteydessä tullaan varaamaan rajajokisopimuksen mukaisesti Suomen kansalaisten ja viranomaisten oikeuksia vastaavat osallistumismahdollisuudet Ruotsin puolella. Suomen ja Ruotsin viranomaisten välillä tehdään yhteistyötä kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksen arvioimiseksi lupaprosessien aikana sekä lupien valvonnassa.

Helsingissä 26.3.2018

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen